

RIKTLINJER FÖR PLANERING
AV LÄRANDEMILJÖN

LUSTFULLT LÄRANDE I TUSBY

Godkänd av nämnden
för fostran och
bildning 24.9.2019.

TUUSULA

För läsaren

Denna publikation har skapats tillsammans med invånare av alla åldrar i Tusby: barn, unga, föräldrar, lärare och utbildningspersonal, förtroendevalda och andra experter. I samarbete med doktorand Minna Lumme vid Aalto-universitetet har tio delaktiggörande workshops ordnats. Tillsammans har en dröm vuxit fram om Tusby som en ny slags lärandemiljö. Tusby som lärandemiljö är en plats där det är bra att bo, leva, arbeta och lära sig nya saker.

I framtidens Tusby är hela kommunen en lärandemiljö. I hjärtat av tätorten Tusby finns multifunktionella lärandemiljöer som erbjuder lärande- och verksamhetsmöjligheter för invånare i alla åldrar. Lärandemiljöerna möjliggör förverkligandet av nya slags tjänster som är integrerade med varandra. En särskild resurs för kommunen är dess värdefulla kultur- och naturmiljö som erbjuder möjligheter för mångformigt lärande och utveckling av nya verksamhetsmodeller för lärande. Med inbjudan till en gemensam planeringsresa

Tiina Simons
utvecklingschef

'Lärandemiljöerna stärker livskraften hos det lokala samhället och vid planeringen av dem är det viktigt att ta i beaktande behoven hos olika användare. I centrum för planeringen är lärandet och välmåendet hos barn, unga och vuxna som arbetar i miljön. Planeringslösningarna främjar lärande, välmående och sociala relationer. Gemensam planering stärker engagemanget för gemensam utveckling.'

Sandström, N. & Nenonen, S. 2018.

Lärandet och lärandemiljöerna i Tusby genomgår en förnyelseprocess som saknar motstycke. Lärandemiljöerna i Tusby kommun kommer att förnyas i enlighet med förnyelsen av servicenätet under 2018–2026 för att motsvara behoven för lärande och välmående bland barn, unga och vuxna i Tusby.

I planeringen framhävs principerna för planering av framtidens hållbara lärandemiljöer. Det är viktigt att olika intressenter deltar i planeringsprocessen. Vid planeringen av hållbara lärandemiljöer beaktas behoven hos de olika användarna och serviceproducenterna, såsom småbarnsfostran, det fria bildningsarbetet, den grundläggande konstutbildningen och kultur- och ungdomstjänsterna.

Slutanvändarna av lärandemiljöerna är såväl eleverna, lärarna och administrationen som producenterna av skolans interna tjänster, måltidstjänster och fastighetsunderhåll. Föräldrarna och kommuninvånarna är en viktig intressentgrupp.

Bild: Nina Riutta

Målet är en multifunktionell lärandemiljö som förenar den natur- och kulturmiljö som erbjuds av kommunen, närheten till huvudstadsregionen, olika kommunala tjänster, samarbetsnätverk och nya utrymmen för lärande.

Enligt befolkningsprognosen för Tusby har kommunen cirka 57 000 invånare år 2041. Tillväxten inom Tusby kommun kommer särskilt ha fokus på kommunens centrum. Bostadsbyggandet och planläggningen styrs genom att olika slags hustyper byggs för olika grupper av invånare med olika genomförande- och finansieringsmodeller. Generalplanen för 2040 som är under arbete styr utarbetandet av planlägningsplanen. Den största tillväxten sker i centrum, Regementsparken och Jokela. Även området Finby-Vaunukangas och Mariefors förväntas växa. En liten nedgång väntas i antalet barn i dagis- och lågstadieåldern, men antalet äldre invånare ökar snabbt.

Skavaböles struktur kommer att bli tätare och kommersiella tjänster och centrum utvecklas på båda sidorna om Tusbyleden. Rekreativ användning av Tusby träsk och Tusby å kommer att utökas. Jokela utvecklas utgående från konceptet trädgårdsstad på så vis att områdets vattenelement utnyttjas för rekreativ bruk och stationsområdet utvecklas med upplevelser för invånarna. I Mariefors kombineras utvecklingen av sjukhusområdet och centrum och rekreativ användning av Kervo å förbättras. Man strävar efter att öka den egna tillgången på arbetsplatser i Tusby och främja gynnsam tillväxt för företagsverksamhet genom att planera arbetsplatsområden i synnerhet i södra Tusby.

Vi lär oss i Tusby

VAR VILL INVÅNARNA I TUSBY LÄRA SIG?

I den delaktiggörande gemensamma planeringsprocessen identifierade man tillsammans med barn och unga, lärare och utbildningspersonal samt experter olika miljöer i Tusby som erbjuder möjligheter för lärande. Tusbyborna skulle önska använda följande utrymmen för lärande:

UTRYMMEN FÖR OLIKA TJÄNSTER,
BIBLIOTEK, MUSEER

IDROTTSUTRYMMEN, SIMHALL, UTRYMMEN
FÖR NÄRMOTION, SKIDSPÅR

KULTURMILJÖER

NATURMILJÖ

UNGDOMSHUS OCH KVARTERSVARDAGSRUM

ODLINGS- OCH BOSKAPSUTRYMMEN

KASERNOMRÅDET

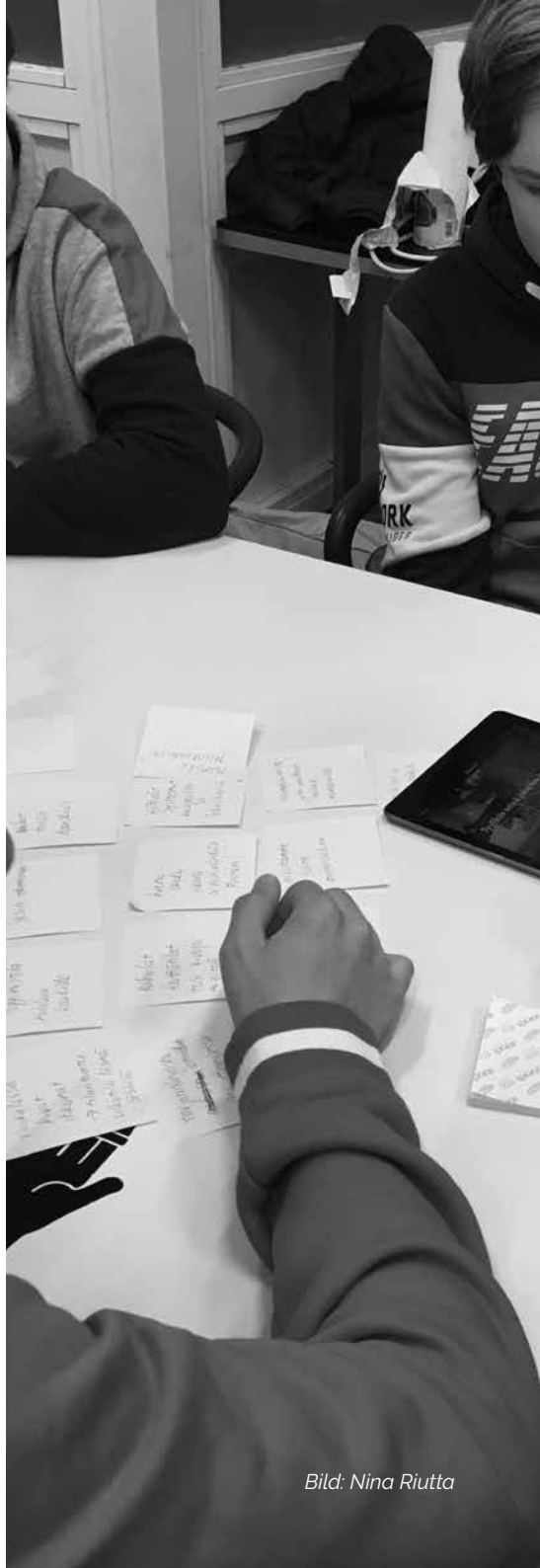
LÄGERCENTRUM METSÄPIRTTI
OCH VINDSKYDD

LEKPLATSER

SKOGSFORSKNINGSINSTITUTET

LÄROVERK

FRIVILLIGA BRANDKÅREN

'Utarbetandet av den fysiska miljön och arkitekturen för framtidens servicebyggnader ska vara en innovativ och interaktiv process med fokus på användarna, som beaktar önskemålen och behoven hos området och dess omgivande samhälle.

Servicenätverksplan för Tusby 2018

De centrala aktörerna inom de nya lärandemiljöerna i Tusby är

SMÅBARNSFÖSTRAN
FÖRSKOLEUTBILDNING
GRUNDLÄGGANDE UTBILDNING
ELEVVÅRD OCH SKOLHÄLSOVÅRD
NÄRMOTIONSJÄNSTER
UNGDOMSTJÄNSTER
BIBLIOTEKSTJÄNSTER
BESPININGS- OCH
RENHÅLLNINGSTJÄNSTER

Det finns ett önskemål om utrymmen där invånarna och olika föreningar kan samlas och utöva fritidsverksamhet. Det finns ett önskemål om att utrymmena ska erbjuda möjligheter för självständiga studier. För lärande av färdighets- och konstämnen önskas lärande- och arbetsutrymmen, galleriutrymmen och utrymmen för olika slags scenkonst.

RIKTLINJER FÖR PLANERING AV LÄRANDEMILJÖN

Med framtidens lärandemiljöer möjliggörs gemensamma verksamhetsmöjligheter för de centrala undervisnings-, bildnings-, kultur- och motionstjänsterna i Tusby på ett hållbart och ekonomiskt sätt.

Framtidens lärandemiljöer stärker områdenas identitet. Tjänsterna som samlats inom helheten skapar möjligheter till nytt slags livslångt lärande, motion och fritidsverksamhet för barn, unga och vuxna i Tusby. Gemensam och parallell användning av utrymmen effektiviserar användningen av utrymmena och ger större materiella och digitala resurser för användning av kommuninvånarna. Samtidigt skapas ett eget funktionellt centrum för området, vilket ökar bostadsområdets attraktionskraft.

De nya lärandemiljöerna följer moderna lärandekoncept och läroplansmål. Framtidens lärandemiljöer erbjuder möjlighet till individuellt lärande och mognad. De möjliggör en social dimension hos lärande och delaktighet i en gemenskap. Dessutom utnyttjar de möjligheter som erbjuds av digitaliseringen och det omgivande samhället i lärandet.

Barn och unga ska kunna gå i en skola tryggt kan nås från det egna hemmet. Vid utvecklingen av servicehelheten som erbjuds granskas lärandemiljön, undervisningsarrangemang, valbara ämnen, morgon- och eftermiddagsverksamhet, klubbverksamhet och stöd för lärande, mognad och välmående. Målet är effektiv användning av utrymmen samt en mångsidig och stimulerande lärandemiljö.

De nya lärandemiljöerna ska vara funktionella och flexibla. De mångsidiga miljöerna ska vara mer omfattande än tidigare och överskrida gränserna för verksamhetsområden. Detta förutsätter nya slags förbindelser mellan utrymmen och nya målinriktad utveckling av ny praxis för gemensam användning av utrymmen. För att utrymmena dagligen ska kunna användas av ett stort antal användare skapas nya sätt att samordna användningen av utrymmena.

Bygglösningar och användnings- och underhållslösningar för byggnaden planeras i enlighet med principerna om hållbar utveckling och energieffektivitet. Byggnadens grundlösningar utgår från användbarhet, konverteringsförmåga och estetik.

'Lärandemiljöerna blir en del av utvecklingen av den lokala kompetensutvecklingen, gemensamt lärande och innovation, som stärks genom samhällsengagemang.'

Sandström, N. & Nenonen, S. 2018

RIKTLINJER FÖR PLANERING AV LÄRANDEMILJÖN

PRIORITERINGAR FÖR PLANERINGEN AV LÄRANDEMILJÖN I TUSBY

I utvecklingsplanen för fostran och utbildning i Tusby 2019–2022 har utökande av mångsidiga lärande- och arbetsmetoder fastställts som mål för utvecklingen av verksamhetskulturen. I detta ingår parallellundervisning och gemensam undervisning samt samarbete mellan lärare och elever. Verksamhetskulturen utvecklas i en delaktiggörande riktning, så att lärandet sker i växelverkan med kamratgruppen, läraren och den övriga personalen, utomstående experter och olika samfund i olika lärandemiljöer.

I Tusby avses med lärandemiljöer utrymmen, platser, gemenskaper, praxis, redskap och utrustning som stöder barn och ungas utveckling, lärande och interaktion. Begreppet lärandemiljö innefattar en fysisk, psykisk och social dimension. Utrymmen inbjuder till lugn och främjar koncentration. Ergonomi, ekologi, trivsamt, tillgänglighet, belysning och akustik, inomhusluftens kvalitet och renhet är centrala principer för skapandet och utvecklingen av lärandemiljön. Utrymmena och möbleringen planeras för mångsidig verksamhet som beaktar lärandestilarna hos elever i olika åldrar.

Lärandemiljöerna planeras tillsammans med de anställda och barnen med beaktande av barnens och de ungas behov. Lärandemiljöerna ska stödja barnens och de ungas kreativitet, aktivitet, individualitet, gemensamma handlingsätt, ägarskap för lärande och framtidsfärdigheter. De bör ha möjlighet att lära sig och studera olika fenomen med alla sinnen och med kroppen. Lärandemiljöerna erbjuder möjligheter för aktiviteter, motion, spelande, rekreation och återhämtning. Barn och ungas idéer och verksamhet är synliga i lärandemiljöerna.

Genom lärandemiljöerna stärks jämlikhet och jämställdhet. Lärandemiljöerna främjar barnens språkliga utveckling, språkmedvetenhet och kulturell mångfald.

Vid planering utvidgas lärandemiljön till att omfatta utrymmen utanför själva skolan. Naturen, gårdar och andra byggda miljöer är centrala lärandemiljöer. De erbjuder erfarenheter och material samt mångsidiga möjligheter till lärande, utforskning, lek och samvaro. De utnyttjas för gymnastik- och naturupplevelser och lärande. Den aktiva användningen av dessa lärandemiljöer utvecklas tillsammans med barn och unga och olika nätverk.

DIMENSIONERING AV UTRYMMEN

Antalet elever i de nya lärandemiljöerna inom den grundläggande utbildningen fastställs i planeringsskedet av varje individuellt planeringsobjekt. Helheter med utrymmen skapas av klasshelheter för högst 100 elever i olika åldrar, som är indelade i mindre gemensamma hemområden. I dessa placeras lärandeområden lämpade för olika slags arbete och specialklassrum för gemensam användning.

Yta som utnyttjas i grundskola m ² /elev	9
Yta som utnyttjas i daghem m ² /barn	8
Verksamhetsutrymme i daghem som utnyttjas av barn m ² /barn	7,6

Lärandemiljön

PLANERINGENS DELOMRÅDEN

Självständigt
arbete

Arbete i grupp

Lärande under
ledning av lärare

Digitalt lärande

Lärande
utomhus

Motion

Samvaro
Rekreation
Vila

Lek och
spelade

Estetik Stimulans

Möjlighet att
påverka miljön
andarbeits-
färdigheter

Ljus och
belysning

Färger

Akustik

Ergonomi

Estetik
Delaktiggörande

Säkerhet

Småbarnsfostran

ALLMÄNT

Småbarnsfostran är en helhet med pedagogiskt fokus på fostran, utbildning och vård. Planeringen av utrymmena för småbarnsfostran följer de allmänna principerna för utformningen en god lärandemiljö. Utrymmena, utrustningen och materialen ska möjliggöra lek och interaktion för barnen, låta dem undersöka sin omvärld och uttrycka sig med hjälp av konst. I möbellösningarna beaktas barnens behov som användare av utrymmet. Utrymmen ska kunna modifieras själv med modifierbara möbler och annan utrustning. För användning av barn och unga önskas olika mobila vetenskaps-, konst- och redskapskärror. Dessutom finns det önskemål om att väggarna och taken används för att hänga saker från. Det finns ett önskemål om rikligt med förvaringsmöjligheter. Vid planeringen av arbets- och pausutrymmen för personalen kan man tillämpa planeringsprinciperna för skolans arbetsutrymmen. Då man arbetar med små barn framhävs funktionaliteten och ergonomin hos de funktionella utrymmena. I synnerhet är det viktigt med fungerande tamburer, toaletter och tvättutrymmen samt viloutrymmen och stimulerande utomhusutrymmen.

TAMBUR-, VILO- OCH TOALETTUTRYMMEN

Det är viktigt med fungerande tamburutrymmen och våttambur. Vid planeringen av entréutrymmen bör man beakta att de även används som lek- och aktivitetsutrymmen. Viloutrymmen ska inte placeras i anslutning till utrymmen med höga ljudnivåer eller vid en het vägg av byggnaden. För barn under fem år planeras antingen separata eller gemensamma viloutrymmen. För större barn reserveras mindre omfattande vilomöjligheter, såsom madrasser och säckstolar. Det bör finnas tillräckligt med utrymme mellan skåpsängarna i viloutrymmet. Dessutom ska utrymmet vara försett med läslampa och fätölj för att läsa sagor. För barn under två år reserveras utrustning dimensionerad för vuxna. Dessutom reserveras tillräckligt med förvaringsutrymme i utrymmena för barnen personliga saker.

'Barn växer, utvecklas och lär sig i växelverkan med andra människor och närmiljön. Barn är aktiva aktörer och nyfikna av naturen. I deras lärande förenas kunskaper, färdigheter, aktivitet, känslor, sinnesförmågor, kroppsliga erfarenheter och tänkande. Det är viktigt för barn att leka, röra på sig, undersöka, utföra olika arbetsuppgifter, uttrycka sig själva och arbeta med konst. Barn lär sig bäst då de mår bra och känner sig trygga.'

Tusby plan för småbarnsfostran

DRÖMMARNAS LEKPLATS

- Trampolin på marknivå
- Kojlekar och bon
- Möjlighet till vattenlekar
- Gård och skog i naturligt tillstånd
- Odlingslädor
- Träd som ger skugga
- Planteringar och blommor
- Bebyggd kulle
- Asfalt för fordon
- Innebandy och korgboll
- Utrymmen för åldersanpassad verksamhet
- Lekstugor
- Användning av snö för rutschbanor och lekar
- Snickeriverkstad
- Gungor omgivna av staket
- Utomhustolett
- Vattenstation
- Mobil utomhusutrustning
- Sprinklerbevattning vid varmt väder
- Skridskobana och närliggande skidspår

Grundläggande utbildning

ALLMÄNT

Lärandemiljöerna inom den grundläggande utbildningen utgörs av utrymmen lämpade för olika användare: offentliga, delvis offentliga och privata utrymmen. Det finns önskemål om att avgränsa öppna utrymmen genom att skapa små utrymmen i större utrymmen. I det offentliga utrymmet placeras utrymmen som är i gemensam användning med kommuninvånarna. I det delvis offentliga utrymmet placeras skolans utrymmen som är i gemensam användning. De privata utrymmena utgörs av elevernas hemområden. Lärandemiljöerna önskas vara funktionellt och socialt enhetliga helheter. Utrymmen ska kunna modifieras med mobil inredning och med väggar som planerats kunna öppnas.

Estetik. Det finns ett önskemål om att utrymmena ska vara igenkännbara och att man fäster uppmärksamhet vid utrymmets färger, attraktionskraft och material. Användarna önskar upplevelser i vardagen, detaljer som skapar glädje och skönhet, konst och växter. Det finns önskemål om galleriutrymmen där man kan ordna utställningar med verk av skolans elever samt invånare och konstnärer i området.

Akustik och belysning. Vid planeringen bör man fästa särskild uppmärksamhet vid planeringen av akustiken. Man bör fästa uppmärksamhet vid belysningen och användningen av naturligt ljus i vid planeringen. Användarna önskar utomhusutsikt och utsikt mot naturliga miljöer som gör det möjligt att förnimma årstidernas växling.

Material och inredning. Användarna önskar att mjuka material, i synnerhet trä, används inomhus. Materialen ska vara enkla att underhålla. Möbler som möjliggör ergonomiskt arbete reserveras i tillräcklig mängd i relation till antalet användare. För att göra anskaffning av inredning mer flexibel kan nya slags upphandlingslösningar användas.

Digitalisering. För att utveckla olika former av e-lärande utökas samarbetet med olika aktörer. Utrustningsnivån fastställs i samband med planeringen av objektet.

Lärande
på egen hand

Lärande
tillsammans

Lärande under
ledning av lärare

Digitalt lärande

HEMOMRÅDE FÖR FÖRSKOLEUNDERVISNING OCH INLEDANDE UNDERVISNING

Inom förskoleundervisningen kan eleven testa, lära sig och intressera sig för nya saker. Lärande med fokus på barnet, lek, och interaktion som främjar barnets språkutveckling skapar en grund inför påbörjandet av den grundläggande utbildningen. Placering av utrymmena för förskoleundervisning i närheten av utrymmena för den inledande undervisningen möjliggör ett naturligt samarbete mellan förskoleundervisningen och den inledande undervisningen samt anordnande av morgon- och eftermiddagsverksamhet. Utrymmeshelheten utgörs av modifierbara utrymmen, områden för individuellt arbete och arbete i smågrupper, ett mångsidigt lärandeområde och lekutrymmen. I anslutning till utrymmen har utrymmen reserverats för vuxna för förberedande arbetsuppgifter och pauser.

I hemområdena är det möjligt att placera i synnerhet utrymmen för färdighets- och konstämnen som är planerade för en viss årskurs. De kan även placeras så att de är förbundna till gemensamma specialutrymmen för färdighets- och konstämnen i skolgemenskapen. Vid inredningen av utrymmena ska man planera lätta arbetsutrymmen som lämpar sig för gemensamt konstarbete och scenkonst. Utrymmena för förskoleundervisning planeras som närgemenskaper med en trygg förbindelse till det egna utomhusområdet. Dessutom ska utrymmena ha en lättanvänd förbindelse till skolans biblioteksutrymmen.

Lärande är att göra, tänka, planera och undersöka på egen hand och tillsammans samt att mångsidigt bedöma dessa processer. Lärande har många former och är förbundet med ämne, tid och plats.

HEMOMRÅDEN FÖR STÖRRE ELEVER

I hemområdena studeras mer omfattande innehåll i enlighet med läroplanen. I anslutning till dem placeras utrymmen utrustade för undervisning i färdighets- och konstämnen. I områden placeras gemensamma öppna arbetsutrymmen och arbetsutrymmen som lämpar sig grupper av olika storlek. Utrymmena kan delvis vara försedda med en öppen förbindelse till de centrala delarna av hemområdena och delvis med en förbindelse som är avgränsad med en glasvägg eller annan vägg. Åldersanpassade inredningslösningar gör det möjligt för barn och unga att vistas tillsammans. För området planeras utrymmen som möjliggör diskussion. Dessutom finns ett arbetsutrymme för lärare på området, som gör det möjligt att utföra nödvändiga förberedande och administrativa arbetsuppgifter och hålla korta pauser.

Laboratorietrymmen avsedda för att undersöka miljö- och naturvetenskapliga fenomen och utrymmen utrustade för mer krävande lärande av färdighets- och konstämnen dimensioneras så att alla elever i årskurs 3 till 9 har möjlighet att använda dem och placeras så att de fungerar som maker-utrymmen båda under och efter skoldagen.

Utrymmenas inredning utgörs av inredning som möjliggör arbete under ledning av lärare, arbete i grupp och självständigt arbete. Inredningen är ergonomisk och det finns tillräckligt med möbler. I utrymmena placeras interaktiv presentationsteknik, mobil teknik och en laddningsstation.

Utrymmen för elever i behov av särskilt stöd definieras inte som separata undervisningsutrymmen, utan en del av alla gemensamma undervisningsutrymmen reserveras för användning av små grupper. Den allmänna planeringen av skolan utgår från tillgänglighet och delaktiggörande. Om skolan har elever som behöver använda hjälpmedel eller specialmöbler i stor omfattning beaktas det utrymme som de kräver i planeringen.

KONVERTIBELT KLASSRUM

Ett konvertibelt klassrum kan användas för undervisning i olika ämnen för både barn och unga. Det är ett multifunktionellt lärandeutrymme som skapar möjligheter för såväl interaktivt som självständigt arbete. I utrymmet finns olika arbetsgrupper. Det är viktigt med konvertibla, stapelbara, mobila och multifunktionella möbler. Ihopfällbara bord kan även användas som utrymmesavdelare och underlag för blädderblock. Det är viktigt att det går smidigt och snabbt att arrangera om möblerna.

Det är bra att skapa mångsidiga sittmöjligheter som stöder ergonomiskt arbete för olika användare. De ger också variation i det dagliga arbetet. Tillräckligt med ändamålsenliga arbetsstationer och möbler ska reserveras för utrymmena. Om skolan är en pulpetfri skola ska det finnas tillräckligt med förvaringsutrymme för elevernas personliga arbetsutrustning.

Mångsidiga moderna arbetsmöbler för lärare möjliggör nytt slags lärararbete och interaktion i klassen. Med hjälp av nya slags ytor i klassrummet kan klassrummets akustik förbättras. För detta kan man exempelvis använda en monterbar golvmatta, olika draperilösningar och sittedynor som förvaras på väggarna.

Majantie, P., Lehtonen, S. och Lumme, M. 2018.

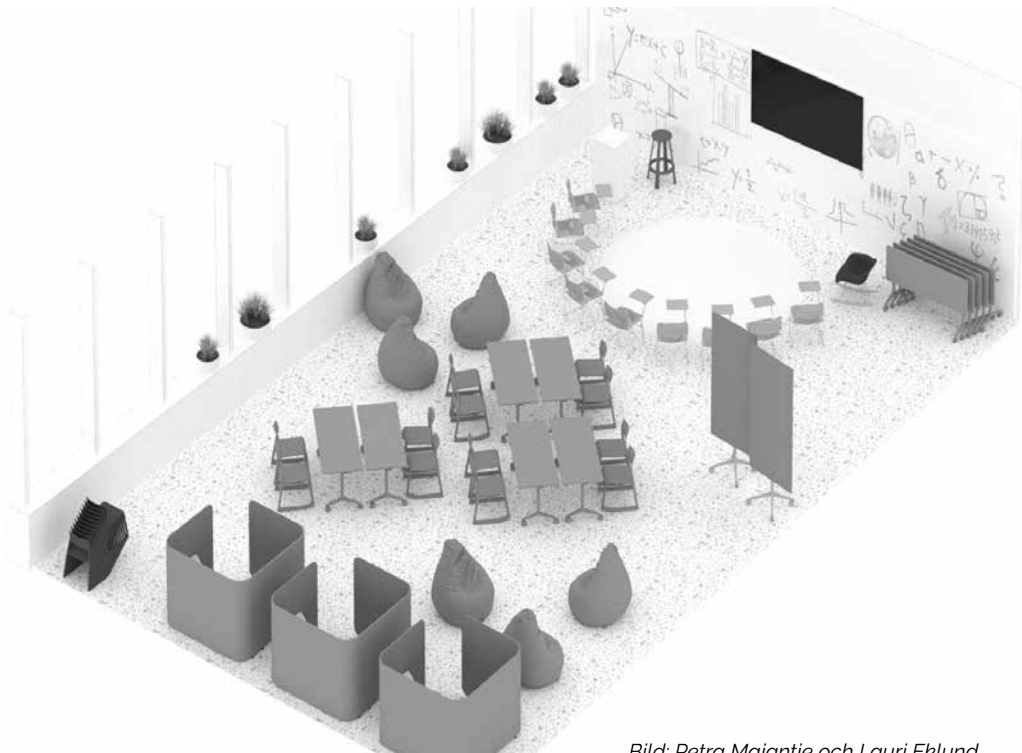

Bild: Petra Majantie och Lauri Eklund

SÄRSKILDA UNDERVISNINGSPUTRYMMEN FÖR NATURVETENSKAPER

Lärande inom naturvetenskaper och matematik utgår från undersökande lärande och användning av material, teknik och specialutrustning med koppling till ämnet. På området placeras specialutrustning för undervisning i robotteknik, programmering och ny teknik samt arbetsmiljöer, såsom utrustning för virtuell verklighet och förstärkt verklighet.

FÄRDIGHETS- OCH KONSTÄMMEN

Lärandeutrymmen för färdighets- och konstämnen planeras så att de möjliggör lärande av innehållen i färdighets- och konstämnen som förutsätts av läroplanen för den grundläggande utbildningen. Utrymmena betjänar invånare i alla åldrar som gemensamma maker-utrymmen och placeras på ett ställe i byggnaden där man enkelt har tillgång till dem även kvällstid. Utrymmenas dimensionering planeras för att motsvara det totala antalet elever i skolan.

Utrymmena planeras på så vis att olika utrymmen som möjliggör gemensam planering och gemensamt arbete bildas i anslutning till dem. En del av utrustningen kan av säkerhetsskäl placeras i ett användningsområde som kan låsas, så att den övriga delen av arbetsområdet hålls öppen för användarna för självständigt arbete. Vid planeringen av utrymmena beaktas tillräckliga förvaringsutrymmen för material, ofärdiga arbeten och skyddskläder. Dessutom ska utrymmenas inredning möjliggöra användning av informations- och kommunikationsteknik exempelvis i mediarelaterade uppgifter.

ANVÄNDNING AV ENTRÉ- OCH FÖRBINDELSEUTRYMMEN FÖR SAMVARO OCH LÄRANDE

På ett globalt plan har man identifierat betydelsen av entré- och förbindelseutrymmen och de möjligheter som de erbjuder för lärande och samvaro. Planeringen av dessa utrymmen har utvecklats under de senaste åren. Förbindelseutrymmen erbjuder olika platser för lärande och möten.

I entré- och förbindelseutrymmen kan man med hjälp av inredningen skapa utrymmen för självständiga studier och arbete i grupp. Ur barn och ungas synvinkel kunde utrymmena inredas som loungeliknande utrymmen med utrustning för gemensamma aktiviteter och samvaro för barn och unga. Barn, unga och vuxna önskar att naturen även är en del av inomhusmiljön. Med gröna växter kan man skapa trivsel. Att man tar av sig ytterskorna eller använder inomhusskor gör förbindelseutrymmena mer bekväma och med hjälp av heltäckningsmattor, mattlösningar som delar in entréutrymmet och akustiska element som placeras på väggarna kan upplevelsen förstärkas. Olika loger delar in och lugnar ner stora utrymmen och fungerar som akustiska element. I utrymmena kan olika bord för grupparbete placeras för användning av medlemmarna i skolkommenskapen. Utrymmena kan delas in med hjälp av hyllor eller draperier.

Majantie, P., Lehtonen, S. och Lumme, M. 2018.

Bild: Petra Majantie och Lauri Eklund

KONTORS- OCH PAUSUTRYMMEN FÖR PERSONAL

Anställda som arbetar i byggnaden har möjlighet att använda arbetsstationerna avsedda för självständigt individuellt arbete. För grupparbete och diskussioner används utrymmen och utrustning planerade för grupparbete. Ändamålsenlig användning av utrymmena stöds med samordning som stöder användningen av utrymmena. Utrymme för återhämtning och rekreation reserveras för personalen. Man reserverar även tillräckligt med utrymme för förtroliga samtal och diskussioner med beaktande av skolgemenskapens storlek. Ett gemensamt pausutrymme bör placeras på en central plats i byggnaden. Vid planeringen av restaurangutrymmen kan man även skapa en möjlighet att använda utrymmena som kaféutrymmen. I anslutning till undervisningsutrymmen kan mindre paus- och arbetsutrymmen för personalen placeras.

Bild: Minna Lumme

RESTAURANGUTRYMMEN

Om det finns utrymmen för både skola och daghem i byggnaden är bespisningen gemensam för båda. Restaurangutrymmena i skolan kan planeras så att de möjliggör bespisning för exempelvis äldre bosatta i området eller föräldralediga personer och deras barn.

Skolans restaurangutrymme planeras som multifunktionellt så att det kan användas för studier och arbete utanför måltider. Planeringen av skolans kök följer den gällande servicemodellen för kommunens matförsörjning. Om skolans kök är ett distributionskök ska det finnas tillräckligt med tillredningskärl och utrustning för tillredning av eventuella morgon- och mellanmål. Maten serveras från linjer vars antal och placering planeras så att matdistributionen är smidig och inga långa köer bildas. Kärlen returneras direkt till linjen för disk. Distributionsutrymmet för maten kan vara ett separat utrymme. I närheten av utrymmet kan man placera undervisningskök eller ett litet kök, så att utrymmet kan användas som kafé eller för servering på liten skala.

Vid planeringen av utrymmet fäster man särskild uppmärksamhet vid utrymmets trivsamhet och akustik. Inredningen av utrymmet planeras så att det möjliggör trevliga måltider för personer i olika åldrar. En lugn och avslappnad atmosfär förstärks med bordsgrupper och loger samt olika lösningar för belysning och avgränsning av utrymmet. Detta främjar återhämtning och gemenskap.

Om det finns ett daghem i anslutning till skolan äter barn inom småbarnsfostran i åldern tre till fem år i egna utrymmen i daghemmet. Måltidsutrymmena för barn under tre år placeras i deras egna hemområden. Maten transporteras till hemområdena från serviceköket. Förskolebarn äter i skolans restaurang.

UTRYMMEN FÖR UNGA

I skolans utrymmen planeras utrymmen för fritidsanvändning av unga och elevkårsverksamhet. Dessa kan vara separata utrymmen eller på ett ändamålsenligt sätt placerade i anslutning till hemområdena för högstadiel elever och specialklassrum. Utrymmenas dimensionering planeras utgående från antalet minderåriga unga i området och antalet elever i skolan. Övriga användare kan använda utrymmena då de inte används av ungdomarna. Utrymmenas karaktär förutsätter en separat ingång från utomhusutrymmena. Vid planeringen av placeringen av ingången bör man beakta tillgången till parkeringsplatser för mopeder och cyklar.

I utrymmena placeras ett utrymme för samvaro och ett öppet kök som möjliggör "kaféverksamhet" på liten skala och anordnande av bespisning och servering. Utrymmena ska möjliggöra samvaro, spelande, pyssel och användning av media. Utrymmena ska ha en smidig förbindelse med utrymmena för färdighets- och konstämnen så att de kan användas under kvällstid och veckoslut. För anställda som arbetar i utrymmena ska man reservera ett litet kontorsutrymme och möjligheter till att hålla pauser.

BIBLIOTEKSUTRYMMEN

Biblioteksutrymmena planeras som en del av den existerande servicehelheten för bibliotekstjänster, som utgörs av elektroniska material, databaser, böcker, tidningar och musik. Biblioteksutrymmet är ett utrymme för kunder och samvaro som i huvudsak används av kommuninvånarna. Man kommer överens om utrymmets öppettider från fall till fall. Utrymmena utgör en icke-kommersiell mötesplats för invånarna i området. Utrymmena ska vara försedda med olika läs- och studiestationer samt trådlöst internet. I utrymmena används både egna och bibliotekets smarta enheter. Utrymmena ska vara försedda med laddnings- och utskrivningsstationer. Dessutom bör det finnas behaglig belysning i hela biblioteket och läsbelysning vid arbetsstationerna.

RIKTLINJER FÖR PLANERING AV LÄRANDEMILJÖN

Biblioteksutrymmet kan planeras i enlighet med zonmodellen så att det möjliggör korta besök, avslappnad samvaro och arbete som kräver koncentration ensam och i grupp. Biblioteksutrymmet kan placeras i byggnaden så att även självbetjäning och eventuellt bibliotek som används helt på egen hand är möjligt. Självbetjäning kräver ett fungerande övervaknings- och låsningssystem. Utrymmena för grupparbete kan vara gemensamma med skolan. Biblioteksutrymmena placeras så att det är lätt för eleverna att komma till biblioteket från sina hemområden. I närheten av dem kan det finnas utrymmen för studier i skolans utrymmen.

GYMNASTIKUTRYMMEN

Gymnastiksalen i stora skolor betjänar används utöver för undervisning kvällstid av invånarna i området. Salens storlek fastställs enligt behovet av motionstjänster i området. Salen kan utrustas med en åskådarläktare dimensionerad för antalet användare. I närheten av gymnastiksalen kan man placera en kombination av funktionell sal och ett gym. Dessutom kan ett scenutrymme planeras för skolans fester, som även kan placeras i anslutning till skolans entré- och restaurangutrymmen.

UTRYMMEN FÖR ELEVVÅRD OCH RÅDGIVNING

I byggnadernas placeras utrymmen för skolhälsovård, elevvård och vid behov rådgivningstjänster, som bildar en gemensam servicehelhet. Dimensioneringen av utrymmena planeras för att motsvara det aktuella anordnandet av tjänsterna. Man bör sträva efter att erbjuda tjänster med låg tröskel i närskolan. Utrymmena ska ha en ingång både inifrån och utifrån byggnaden för att möjliggöra användning av samtliga användare. Det får gärna finnas ett lugnt väntrum för barn och unga. Om det även finns mödravårdsrådgivning i utrymmet ska behoven hos mammorna och de små barnen beaktas vid planeringen av detaljerna.

UTOMHUSUTRYMMEN

Utomhusutrymmena ska erbjuda möjlighet till stimulans, rekreation, gemensam lek, spelande och samvaro. På gården önskas olika utrymmen och områden för samvaro och användarna önskar både fast och mobil utrustning för lekar och spel under olika årstider. De önskar olika halvfärdiga strukturer och element som barn och unga kan använda för lek och odling och för att skapa egna utrymmen. Utöver industriella lösningar önskas ny slags användning av växtlighet, naturmaterial och landskapsarkitektur vid planeringen av gårdar. I anslutning till gårdsområden önskas gemensamma kommunala platser för närmotion och man önskar att gårdar ska placeras så att de bildar ett tryggt närrekreationsområde för invånarna i området utanför skolans och daghemmets öppettider.

TRAFIK OCH PARKERING

Rutter för underhåll och trafik planeras så att trafiken inte styrs till gårdsområden. Förbindelserna ska vara trygga och fungerande under alla årstider. Rutter för räddningsfordon ska tryggas. Det ska vara tryggt att hämta och lämna barn på daghemmet och skolan. Trygga parkeringsplatser ska erbjudas för elever och anställda på ett område som är mindre centralt med tanke på verksamheten på tomten. På parkeringsområdet ska det finnas laddningsstationer för elbilar. Det ska även vara möjligt för användare av andra tjänster i byggnaden att parkera under kort tid. Det ska finnas lämpliga mottagnings- och förvaringsutrymmen för mat- och livsmedelsleveranser. Vid ingången ska det finnas ett obehindrat lastningsområde. Ruten till mottagningsområdet för varor ska vara smidig för stora fordon och tryggt för utomstående.

Centrala föreskrifter och riktlinjer

Allmänt i anslutning till byggande
Markanvändnings- och bygglag 5.2.1999/132
Markanvändnings- och byggförordning 10.9.1999/895
Finlands byggbestämmelsesamling
RT 94-11254 Professionella kök, 28.2.2017
RT 12-11055 Byggnadens ytor, 1.12.2011
RT 91-11250 Inomhushygien. Rumsgestaltning, 23.2.2017

Inriktade

Skolor:

RT 96-10938 Skolbyggnad, generalplanering, 17.10.2008
RT 96-10939 Skolbyggnad, rumsgestaltning, 17.10.2008
RT 96-10983 Skolbyggnad, planering av ombyggnad, 28.1.2010
RT 97-11146 Lokaler för inomhusgymnastik. Gymnastiksalar
och multifunktionshallar, 26.3.2014
RT 47-10951 Skolbyggnad, möblering, 19.2.2009
Utbildningsstyrelsens guider för planering av undervisningslokaler
Maskiner och utrustning i undervisningslokaler för
tekniskt arbete inom grundskolan, RFV 24.11.2016
Nyckeltal för lokalbehovet inom grundläggande utbildning
och förskoleundervisning, Utbildningsstyrelsen 2012

Daghem:

RT 96-11003 Planering av daghem, 5.8.2010
RT 89-10966 Utomhuslekplatser
Grundande av daghem, Mellersta Finlands miljöcentral 2017
Kommande anvisningar (våren 2019):
RT-anvisning Lokaler för grundläggande utbildning,
utgångspunkter för beredning av byggprojekt *)
RT-anvisning Lokaler för grundläggande utbildning,
utgångsinformation för planering
RT-anvisning Lokaler för grundläggande utbildning, inredningsplanering
RT-anvisning Lokaler för grundläggande utbildning, rumsgestaltning
RT-anvisning Lokaler för daghem och grundläggande
utbildning, säkerhetsplanering *)
RT-anvisning Lokaler för daghem och grundläggande
utbildning, planering av utomhuslokaler *)
*) kan användas till tillämpliga delar även vid
beredningen av daghemsprojekt

Källor

Lehtonen, S., Majantie, P. och Lumme, M. 2018. *Oppimisympäristön tilojen uudenlainen käyttäminen. I boken Meidän koulu muotoilee*. Red. Lumme, M. Aalto-universitetets publikationsserie 5/2018.
Sandström, N., Nenonen, S. 2018. *Sustainable Education Design - A Manual*. Tampere University of Technology, 24.

Text
Minna Lumme
Aalto-universitetet

Bilder
Nina Riutta, Minna
Lumme, Lilli Mäkelä